

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษา

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นในการจัดการขยะของชุมชน กรณีศึกษาดำบลหมอเมือง อำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยแบ่งการศึกษาออกได้ดังนี้

ก. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลโดยอาสาสมัครสาธารณสุขระดับหมู่บ้าน โดยศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลซึ่งประกอบด้วย อายุ เพศ อาชีพ การศึกษาและระดับรายได้ ของประชาชนในพื้นที่ศึกษา และปัจจัยทางสังคมซึ่งประกอบด้วย การรับรู้ข่าวสาร การเป็นสมาชิกกลุ่ม การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และความถี่ในการเข้าร่วมและปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย ลักษณะทางกายภาพ และสภาพชุมชน

แบบสอบถามครอบคลุมถึง

1. ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นในการกำจัดขยะของประชาชน และ องค์การบริหารส่วนตำบลหมอเมือง อำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน
2. นำความคิดเห็นในการกำจัดขยะของชุมชนมาใช้เป็นแนวทางการกำจัดขยะในตำบลหมอเมือง อำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน
3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นการกำจัดขยะของ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และ ประชาชนในชุมชน

ข. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการศึกษาความคิดเห็นที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อเป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ของประชาชนที่มีต่อการจัดการขยะในชุมชน ตามโครงการหมอเมืองปลอดขยะซึ่งสนับสนุนงบประมาณโดยองค์การบริหารส่วนตำบลหมอเมือง

แนวทางการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

1. คำชี้แจง

การเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่มจะตั้งประเด็นในการสนทนาและให้กลุ่มแม่บ้านและกลุ่มชาวบ้านที่เป็นตัวแทนร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นแนวทางในการอภิปรายผลต่อไป

2. วัตถุประสงค์

ก. เพื่อรวบรวมข้อมูลในด้านต่างๆ ของชุมชนและนำมาศึกษาวิเคราะห์ถึงผลกระทบจากปัญหาขยะของชุมชนและเชื่อมโยงไปสู่ประเด็นที่ต้องการศึกษาคือนโยบายภาครัฐพรบ.ที่เกี่ยวข้องและงบประมาณในการดำเนินการแก้ปัญหา เขาคิดอย่างไรต่อการจัดการขยะของชุมชน ซึ่งนำไปสู่การจัดการขยะของชุมชนที่มีประสิทธิภาพและลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้

ข. เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาไว้ประกอบเป็นแนวทางในการอภิปรายผลการศึกษาค

ค. เพื่อเป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ที่ศึกษาให้มีความเชื่อมโยงทางวิชาการ

3. วิธีการดำเนินการ

ก.. สถานการณ์ปัญหาขยะที่เกิดขึ้นในชุมชน ผลกระทบที่ชุมชนได้รับ

ข. ความคิดเห็นต่อนโยบายภาครัฐ กฎหมาย พรบ. ที่เกี่ยวข้องและงบประมาณในการดำเนินการแก้ปัญหา เขาคิดอย่างไรต่อเรื่องนี้ในการจัดการขยะของชุมชน

4. กลุ่มเป้าหมายผู้เข้าร่วมซึ่งประกอบด้วยองค์การบริหารส่วนตำบล 6 คน ประชาชน จำนวน 14 คน รวมเป็น 20 คน

5. แนวทางให้แสดงความคิดเห็นในประเด็นคำถามอภิปราย จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หาข้อสรุปร่วมกันออกมาและสรุปในภาพรวม เสร็จแล้วให้เกิดการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อกัน ผู้นำการสนทนา ต้องกระตุ้นสมาชิกกลุ่มให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นและอยู่ในกรอบของคำถามหาข้อสรุปในภาพรวมผู้จัดบันทึก บันทึกเหตุการณ์ทุกอย่างที่เกิดขึ้น ตั้งแต่รูปแบบ คำพูด กิริยาท่าทาง บรรยากาศ ผู้บริการบันทึกเทป

6. สถานที่ ห้องประชุมสถานีอนามัยตำบลหมอเมือง อำเภอแม่จรม จังหวัดน่าน

7. ระยะเวลาดำเนินการ วันที่ 15 มกราคม พ.ศ. 2545 เวลา 10.00 – 12.00 น.

3.1 ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ก. ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาคือ หัวหน้าครอบครัว หรือตัวแทนหัวหน้าครัวเรือน ใน จำนวน 6 หมู่บ้าน จำนวนหลังคาเรือนทั้งหมด 570 หลังคา โดยจำแนกได้ดังนี้

1. บ้านห้วยซ้อ 140 หลังคาเรือน

2. บ้านนาเขย 119 หลังคาเรือน

3. บ้านหอมเมือง 89 หลังคาเรือน
4. บ้านทุ่งกวาง 85 หลังคาเรือน
5. บ้านบวกรวด 98 หลังคาเรือน
6. บ้านห้วยบง 39 หลังคาเรือน รวม 570 หลังคาเรือน

ข. กลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษา แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย

ประชาชนทั่วไป จำนวน 6 หมู่บ้าน จำนวน 570 หลังคาเรือน เลือกตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (Yamane 1973: 725 อ้างในบุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2540: 71)

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดยสุ่มจากหัวหน้าครัวเรือน หรือ ตัวแทนตามเลขที่บ้าน ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 235 หลังคาเรือน ซึ่งผู้ศึกษาได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์ข้อมูล จำนวน 240 หลังคาเรือน เพื่อนำมาสุ่มตัวอย่างอย่างมีระบบ (Systematic Random Sampling) จากจำนวนจำนวนตัวอย่างที่ศึกษาจำนวน 240 หลังคาเรือน โดยสอบถามจากหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนที่สามารถให้คำตอบได้ดีที่สุด โดยคำนึงถึงโอกาสที่จะถูกเลือก (Probability Sampling) แล้วนำมาสุ่มตัวอย่างอย่างมีระบบ ((Systematic Random Sampling) $I = \frac{N}{n} = \frac{570}{240}$

จะได้ค่า $I = 2.3$ นำมาใช้เรียงตามบ้านเลขที่ตามค่าช่วงตัวอย่าง Sampling Interval (I) แบ่งช่วงกลุ่มจากจำนวนหลังคาเรือนทั้งหมด 570 หลังคาเรือน โดยแยกเป็นรายหมู่บ้านแล้วจับฉลากตามค่า Sampling Interval $I = 2.3$ ดังนี้

1. บ้านห้วยซ้อ	กลุ่มเป้าหมาย	60 หลังคา
2. บ้านนาเขี้ย	กลุ่มเป้าหมาย	50 หลังคา
3. บ้านหอมเมือง	กลุ่มเป้าหมาย	38 หลังคา
4. บ้านทุ่งกวาง	กลุ่มเป้าหมาย	36 หลังคา
5. บ้านบวกรวด	กลุ่มเป้าหมาย	40 หลังคา
6. บ้านห้วยบง	กลุ่มเป้าหมาย	16 หลังคา

สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหอมเมืองและเจ้าหน้าที่ ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล งานการคลังและงานโยธา 3 คน

ส่วนที่ 2 ประธานองค์การบริหาร ประธานสภา อบต. และสมาชิกในฝ่ายบริหาร และ ฝ่ายสภา จำนวน 12 คน รวม 15 คน ซึ่งเป็นการเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

ก. ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ โดยการจัดทำแบบสอบถาม และ ให้ตัวแทนประชาชนในครัวเรือนและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้กรอกแบบสอบถามและเก็บรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล รวมถึงการศึกษาถึงรายละเอียดของลักษณะพื้นที่ศึกษา ในเรื่องของข้อมูลพื้นฐาน การศึกษา ศาสนา สาธารณสุข วัฒนธรรมประเพณี

ข้อมูลทุติยภูมิ โดยเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่มีอยู่แล้วจากสำเนาทะเบียนราษฎร ข้อมูลด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม และ สุขาภิบาลจากสำนักงานสาธารณสุขอำเภอแม่จรมิ จังหวัดน่าน และข้อมูลบัญชี 1-7 ของสถานีอนามัย ตำบลหมอเมือง อำเภอแม่จรมิ จังหวัดน่าน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ก. แบบสอบถามการศึกษาครั้งนี้ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูล 1 ชุด ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูล 4 ส่วนได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ เป็นคำถามแบบเลือกตอบ

1.1 การศึกษา มีคำถามเกี่ยวกับการศึกษาโดยให้คะแนนดังนี้

ไม่ได้เรียน	คะแนน	1	คะแนน
ประถมศึกษาตอนต้น	คะแนน	2	คะแนน
ประถมศึกษาตอนปลาย	คะแนน	3	คะแนน
มัธยมศึกษาตอนต้น	คะแนน	4	คะแนน
มัธยมศึกษาตอนปลาย	คะแนน	5	คะแนน
อนุปริญญา	คะแนน	6	คะแนน
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	คะแนน	7	คะแนน
สูงกว่าปริญญาตรี	คะแนน	8	คะแนน

ส่วนที่ 2 การเป็นสมาชิก ร่วมกิจกรรม และความถี่ในการร่วมกิจกรรมกลุ่ม

2.1 การเป็นสมาชิกกลุ่ม มีคำถามเกี่ยวกับประเภทกลุ่มที่เป็นสมาชิกกลุ่ม มีทั้งหมด 11 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

เป็นสมาชิก	คะแนน	2	คะแนน
ไม่เป็นสมาชิก	คะแนน	1	คะแนน

2.2 การร่วมกิจกรรมกลุ่ม มีคำถามเกี่ยวกับการร่วมกิจกรรมกลุ่มมีทั้งหมด 11 ข้อ โดยมีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

เคย 2 คะแนน ไม่เคย 1 คะแนน

2.3 ความถี่การเข้าร่วมกิจกรรม/เดือน มีข้อคำถาม มีทั้งหมด 11 ข้อ และมีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

น้อยกว่า 1 ครั้ง คะแนน 1 คะแนน

1-2 ครั้ง คะแนน 2 คะแนน

3-5 ครั้ง คะแนน 3 คะแนน

มากกว่า 5 ครั้ง คะแนน 4 คะแนน

2.4 แหล่งการรับรู้ข่าวสารด้านการจัดการขยะของชุมชน มีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

เคยได้รับ 1 คะแนน ไม่เคยได้รับ 0 คะแนน

2.5 บทบาทในการจัดการขยะมีข้อคำถาม มีทั้งหมด 9 ข้อและมีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

มีส่วนร่วม คะแนน 1 คะแนน

ไม่มีส่วนร่วม คะแนน 0 คะแนน

ส่วนที่ 3 ปัจจัยความคิดเห็นด้านสิ่งแวดล้อม แบ่งออกเป็นคำถาม ความคิดเห็นสภาพสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และสภาพชุมชน รวม 7 ข้อ และมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

กรณีคำถามเชิงบวก

ขนาดหมู่บ้าน ใหญ่ 3 คะแนน ปานกลาง 2 คะแนน

เล็ก 1 คะแนน

กรณีคำถามเชิงลบ

ขนาดครัวเรือน ใหญ่ 1 คะแนน ปานกลาง 2 คะแนน

เล็ก 3 คะแนน

ขนาดหมู่บ้าน

มากกว่า 100 หลังคา คะแนน 3 คะแนน

50 - 100 หลังคา คะแนน 2 คะแนน

น้อยกว่า 50 หลังคา คะแนน 1 คะแนน

ขนาดของครัวเรือน

	มากกว่า 5 คน	คะแนน	1	คะแนน
	4 – 5 คน	คะแนน	2	คะแนน
	น้อยกว่า 4 คน	คะแนน	3	คะแนน
ส่วนที่ 4	ปัจจัยด้านความคิดเห็นในการจัดการขยะของชุมชน			มีข้อคำถามที่
	หมด 10 ข้อ มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้			
	กรณีคำถามเชิงบวก			
	ตอบเห็นด้วย	คะแนน	1	คะแนน
	ตอบไม่เห็นด้วย	คะแนน	0	คะแนน
	กรณีคำถามเชิงลบ			
	ตอบเห็นด้วย	คะแนน	0	คะแนน
	ตอบไม่เห็นด้วย	คะแนน	1	คะแนน

ข. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการสนทนาปัญหาด้านการจัดการขยะตาม นโยบายภาครัฐ พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (และแก้ไขเพิ่มเติมจนถึงฉบับที่ 3 พ.ศ. 2542) และงบประมาณในการดำเนินการเพื่อจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่ศึกษา จะมีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการขยะในพื้นที่ศึกษา หรือไม่ อย่างไร

3.3 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ผู้ศึกษาได้สร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยโดยการดำเนินการต่าง ๆ ตามขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดเนื้อหาและตัวชี้วัด โดยศึกษาค้นคว้าจากหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. นำเนื้อหาและตัวชี้วัดที่ได้ มาประยุกต์เป็นคำถามตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย โดยศึกษาเนื้อหาเพิ่มเติมจากวรรณกรรม ตำรา และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำไปทดสอบความเที่ยงตรง และความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ก่อนนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาตามขั้นตอน ดังนี้

แบบสอบถามที่สร้างขึ้น ตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำไปทำการทดสอบความเที่ยง นำแบบสอบถามไปทดลองในพื้นที่หมู่บ้านน้ำปาย ตำบลน้ำปาย อำเภอแม่จรม จังหวัดน่าน จำนวน 20 หลังคาเรือน สังเกตผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละท่านว่ามีความเข้าใจและสื่อความหมาย

ของเครื่องมือดีหรือไม่ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ภาษามีความเข้าใจง่ายขึ้น เพื่อให้การสื่อความหมายกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาได้เข้าใจชัดเจนตรงกัน เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแบบสอบถาม

เสร็จแล้วจึงนำเครื่องมือที่ผ่านการทดลองใช้ ไปทดสอบความเชื่อมั่นแบบครอนบัก (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2538 : 35) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) อีกทางหนึ่ง หลังจากทดสอบความเชื่อมั่นเพื่อตัดข้อคำถามที่ทำให้ความเชื่อมั่นของเครื่องมือต่ำลง โดยได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในด้านบทบาทการจัดการขยะเท่ากับ $0.7(\alpha = 0.7)$ และค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแบบสอบถามในด้านความคิดเห็นเท่ากับ $0.8 (\alpha = 0.8)$

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

- ก. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
- ข. ทำหนังสือราชการเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลแบบสอบถามถึงผู้นำท้องถิ่น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหมอเมือง อำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน จังหวัดน่าน เพื่อช่วยนัดหมายหัวหน้าครัวเรือน หรือตัวแทน
- ค. ประชุมกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขเพื่อชี้แจงการเก็บข้อมูล และ เทคนิคต่างๆ ในการออกสอบถามตามแบบสอบถาม ใช้เวลา 1 เดือน ตามแบบสอบถามจำนวน 255 ชุด

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลจากแบบสอบถามที่แบ่งการสอบถามออกเป็น 2 ส่วนประกอบด้วย ส่วนของประชาชนจำนวน 240 ชุด และส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 15 ชุด รวมแบบสอบถามทั้งสิ้น 255 ชุด นำมาลงรหัส

ข้อมูลที่รวบรวมได้เมื่อตรวจสอบความเรียบร้อยแล้ว นำมาจัดระเบียบข้อมูลเพื่อเตรียมการวิเคราะห์สถิติ ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ที่ใช้วิเคราะห์ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท สำหรับการหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระเป็นช่วงชั้นมาตรา(Interval Scale) กับ ตัวแปรตามเป็นช่วงชั้นมาตรา(Interval Scale) โดยวัดขนาด และทิศทางของความสัมพันธ์ด้วยค่า Pearson's r และทดสอบ